

13
Petit discours llegit per a Joan Salvat en la sessió de clavicordi 1.
que donà el dia 5 d'abril de 1964 en el Palau de la Música Catalana.

Benvolents deixebles i amics,

L'instrument sobre el qual heu a sentir,
conegut a Catalunya amb el nom de manacor
o manicordi, però generalitzat arreu amb el de
clavicordi, fou construït a Barcelona en 1801;
compta, doncs, la fiolora de cent tretze anys i
heu de pensar que el tal instrument ja sonava
quan els reis del piano, Liszt, Chopin i Rubins-
tein, ~~encara~~ ^{encara} havien de néixer. Durant la seva
llarga existència ja poden suposar si n'ha passat
de trifulques. En possessió d'ignorats artistes
que de no haver-se malograts llurs aptituds per a
la música haurien esdevingut, segurament,

R2187

mestres famosos, anà a parar en mans més profanes
 encara, que a la impossibilitat de servir-se d'ell,
 no quedant-li cap corda sencera, lo destinà (oh,
 ingratitude dels homes!) al mateix corral per a que
 les gallines hi fessin. A més heu de saber que
 l'instrument en qüestió estigué, abans, a punt
 d'esser destruït pel foc per haver-se cremat tots
 els mobles de la cambra on se guardava; però
 també té un mèrit grandíssim: el d'haver sigut
 portat per un dels seus posseïdors a l'Hospital
 per esbarjo i consol dels pobres malalts. De bona
 soca, no obstant, com deïem dels nostres avis, ell
 ha resistit les més dures calamitats i aquí el
 ténim curiament arranjat gràcies an el seu
 actual possessor ~~D. Agust~~ ^{el meu estimat} amic Valls i Lascarte,

al qual comparava el venerable ~~recordat~~ rector
de la Fulviola, d'on prové l'antic instrument,
amb ~~aquell~~ el bon samarità de qui 'un ~~parla~~ parlava l'Evangeli
que trobant en mig ^{del} camí a un pobre home malferit
al qual els llebres l'havien robat, prenent li tot
quant portava a sobre i deixant-lo mig mort,
aquell, ~~seu~~ compadint-se'n, lo col·locà sobre 'l
ruquet conduint-lo a la hospederia i carregant
per son compte tots els gastos que ocasionés la cura
del malhaurat caminant.

Artista de cor com es D. Agustí Valls i Casanó, també
ve compadint-se de l'abandó de l'instrument i, sense
preocupar-se de lo que pogués costar l'arranjament del
mateix, l'envià directament de l'estació a casa de l'entè
operari Sr. Ribas el qual l'ha deixat en disposició de
sonar tal com sortí fa cent trefte anys del taller del
constructor Josep Alsina.

Molts altres clavicordis, segurament, se trobarán abandonats per Catalunya; jo he tingut ocasió de veure'n tres a Barcelona: dos en el Centre Excursionista i un que's propietat del Sr. Claveria. Mes cap d'aquests tres està en disposició de poguer-se tocar. Els dos dells c'ementat ientre, cosa digne de remarcar-se, porten marca catalana. El més antic ~~qual~~, probablement, serà de principis del segle XVIII porta gravat a l'interior de la caixa el nom ben català de Bordas; l'altre, més explícit, porta l'inscripció següent: Salvator Bofill fecit Barcinone Anno 1769. En quant al clavicordi del Sr. Claveria no hi hem pogut veure en ell cap marca ni indici d'origen, però la seva forma es molt semblant a la del model més antic del Centre Excursionista. Segons ens digueren els seus posseïdors procedeix de Aragó.

Ara bé, si no's restanren, aqueixos instruments

no tenen altre valor que el d'un moble antic sense mèrit artístic de cap classe. És com l'aficiomat bibliòfil que s'vanagloria de posseir una joia literària, de la qual no'n pogueu mostrar més que les cobertes.

El clavicordi que anem a sentir es sens dubte dels darrers que s'construïren a nostra terra. Al començar el segle XIX els pianos anaven estenent-se per tot arreu. La seva forma primitiva era semblant al clavicordi, a l'exterior, i se deien pianos-forte per la facilitat de ~~controlar~~ regular son atac, poguent ésser el so més flúix o més fort a voluntat de l'executant. La perfecció del nou instrument, poguent lligar les notes, sobre tot, sense presentar la sequetat del clavicordi i del clavicembal, ocasionà un canvi molt gran en les ^{noves} composicions escrites per instruments

de tecla; de tal manera, que els referits instruments antics prompte's abandonaren, ~~els~~ aplicant-se al piano la mateixa música escrita per a ells. No obstant prompte pogué comprovar-se que així com la música moderna o més ben dit dels contemporanis del segle passat era impossible fer-la sonar en els antics instruments de percussió, com el clavicordi i el clavicembal, també les ~~seu~~ ^{anterior} composicions dels mestres ~~del seu temps~~ perdien bona part de llur encís tocal en el piano modern. D'aquí he vingut la nova construcció de clavicèmbals, no havent-se fet amb els clavicordis ^{seus antec} per esser el seu mecanisme tant primitiu i senill que l'arranjament dels ^{autèntics} que's ~~antics~~ conserven ~~tels autèntics en la era~~ ^{no} ~~facils~~ no ofereix cap grossa dificultat. (F)

Ja sabem, per lo tant, que's impossible tocar
(F) més tard he sapigut que el sen Gaveau, a París construeix, més de clavicèmbals, clavicordis i espinetes.

en el clavicordi cap rapòdia de Liszt ni cap
polonès de Chopin; ha d'esser música suau, dolça
 i tranquil·la com devien esser els contemporanis del
 vell instrument, que no conegueren ni la electricitat
 ni la passió automovilitista i aèrea plena d'ensucius
 forts.

doncs,
 Retrocedim de pensament, dos segles enrere,
 i escoltem la música placívola ~~que confutava~~ **de**
 nostres avis en el més íntim dels instruments
 antics, per son poder expressiu, i al qual #nomens
 un celebrat musicòleg alemany:

"Conort del que s'afceix i amic que
 s'associa a la nostra alegria."

